

UTSIKT VÄRMLAND

Greppa Näringen i Värmland firar 10 år sid. 6-7

**Nya regler för ekologisk
produktion – Djur! sid. 10**

**Blomrensor gör åkern
mer lättbrukad sid. 11**

UTGIVARE

Länsstyrelsen Värmland
651 86 Karlstad
010-224 70 00
varmland@lansstyrelsen.se

ANSVARIG UTGIVARE

Roger Bergqvist 010-224 72 13
roger.bergqvist@lansstyrelsen.se

REDAKTION

Emma Mickelin
Maria Sundqvist
Petra Umeland
Jan-Olov Högberg
Pernilla Malmborg
Roger Bergqvist

FORMGIVNING

Advant

BILDER

Länsstyrelsen Värmland
(om inget annat anges)
Framsidesbild: Privat fotograf

ILLUSTRATIONER

Mostphotos
(om inget annat anges)

TRYCK

Taberg Media Group AB 2021

UPPLAGA 3 650 ex

ISSN NR 0284-6845

PUBL. NR 2021:05

TIDNINGEN FÖR LANTBRUK OCH LANDSBYGD I VÄRMLAND

Utsikt vänder sig till lantbrukare och andra som är intresserade av landsbygdsfrågor i Värmland. Första numret gavs ut 1993. Du kan läsa om landsbygds- och företagsutveckling, odling, djurhållning, ettrikt odlingslandskap, rovdjur samt stöd och kurser.

Utsikt ges ut 4 gånger/år och produceras delvis med pengar från Landsbygdsprogrammet.

Det är gratis att prenumerera – skicka din adress till tidningens utgivare. Även adressändringar och uppsägning av prenumeration skickas dit. Märk din post "Utsikt".

Har du idéer kring tidningens innehåll? Kontakta redaktionen!

Uppdrag – utrota jätteloka!

Om jätteloka växer på din mark är det du som ansvarar för bekämpningen. Växten påverkar den biologiska mångfalden negativt då den snabbt breder ut sig och kväver annan vegetation. Den utgör även en hälsorisk då växtsaften hos arten i kombination med solljus orsakar skador i form av blåsor och sår på huden.

Vi känner till omkring 75 platser där det växer jätteloka i Värmland idag. I flera fall har den fått stor spridning i diken i odlingslandskap. Banvallar, vägkanter och omgivningar till parker och trädgårdar är andra miljöer där jätteloka påträffas. Omkring hälften av växtplatserna ligger på kommunalägd mark. En tredjedel ligger på privat mark.

På marker som är möjliga att beta är tidigt släpp av betesdjur, särskilt får och getter, en effektiv åtgärd. Uppgrävning i april–maj, när plantorna är på väg upp, är en annan effektiv metod. Skaka jorden av plantorna och lägg i en platsäck. Släng som brännbart avfall på återvinningscentralen.

"Främmande växter får inte slängas i naturen!"

En utrotning tar flera år att genomföra och var beredd på att ytterligare uppgrävning kommer att behövas. Förstaårsplantorna är små och lätta att missa och det finns vilande frön i marken som

kan gro kommande år. Håll ut! Arbetsinsatsen minskar för varje år.

Om du upptäcker blommande jättelokor senare på säsongen kan du stoppa spridningen genom att klippa av blommorna. Varje blomställning producerar tusentals frön. Avklippta växtdelar med fröämnen ska läggas i brännbar säck och eldas upp.

"Var försiktig! Det finns mycket växtsaft i stjälkarna."

När du hanterat jätteloka är det viktigt att skydda hud och ögon eftersom växtsaften kan stänka från snittytorna där växten skärs av. Om du inte kan bekämpa jätteloka själv finns det företag som kan hjälpa dig. Utförs bekämpningen på tomtmark där bostaden står finns möjlighet att göra RUT-avdrag för arbetskostnaden.

DAN MANGSBO
010-224 74 92
DAN.MANGSBO@LANSSTYRELSEN.SE

Mindre plantor bryts lätt upp ur marken med en smalbladig spade. Fleråriga plantor (som på bilden) behöver ofta rotkapas. Kapa minst 15 cm under jord.

Har du sett jätteloka?

Rapportera på
www.invasivaarter.nu

Det går också bra att ringa eller skicka e-post till Länsstyrelsen. Beskriv växtplatsens läge så exakt som möjligt. Bifoga gärna ett foto eftersom jätteloka ibland förväxlas med andra växter som inte ska utrotas. Dit hör björnloka och strätta som båda är värdefulla växter för pollinerande insekter.

"Invasiva främmande växter är ett problem inte bara för den biologiska mångfalden. De kan också orsaka minskade skördar samt skador och värdeminskning på fastigheter"

Jätteloka (*Heracleum mantegazzianum*)

- Flerårig ört som tillhör familjen flockblomstriga växter. Den kan bli över 3 meter hög och är därmed en av de största örterna i Europa.
- Härstammar från Kaukasus och har avsiktligt introducerats och spridits i Sverige som prydnadsväxt sedan 1800-talet.
- Upptagen på EU:s lista med invasiva arter som ska bekämpas.

Jättelokan kan bli över 3 meter hög och om du har den på din mark ska du bekämpa den. Men hantera den varsamt eftersom växtsaften kan orsaka skador på hud och ögon. Foto: Fredrik Wilde.

KOM IHÅG BETESFÖRMEDLINGEN

Behöver du tillgång till mer betesmark eller vall?
Eller har du mark som du inte brukar?
Vår betesförmedling rullar på även i år och du hittar den på www.lansstyrelsen.se/varmland/betesformledning.

FRÅGOR:

Åsa Enefalk
betesformledning.varmland@lansstyrelsen.se
010-224 74 46

SAM-ansökan 2021

2021 och 2022 är så kallade övergångsår innan det nya Landsbygdsprogrammet träder i kraft. Det mesta är som vanligt men det blir några förändringar.

När detta skrivs har inte allt beslutats och eventuella ändringar kan komma att ske. All information om jordbruksstöden finns att läsa på Jordbruksverkets webbplats (jordbruksverket.se) och den uppdateras löpande med senaste nytt!

Årets SAM-ansökansperiod pågår mellan **11 februari och 15 april**. Kommer ansökan in efter den 15 april minskar utbetalningen med 1 procent per arbetsdag som den kommer in för sent. Kommer ansökan in efter den 10 maj får du inget stöd alls för 2021. Sista ändringsdag är den 15 juni.

Förlänga, utöka och söka nya åtaganden inom miljöersättningar, ekologiska produktionsformer och djurvälståndersättningar

Under övergångsåren kommer det troligtvis gå att förlänga flera av de nuvarande åtagandena med ett år i taget, men det kommer inte vara möjligt att gå in i nya åtaganden för alla ersättningar.

I tabellen nedan kan du se vilka ersättningar som troligtvis går att förnya eller förlänga 2021. Informationen i tabellen är fortfarande preliminär på grund av att detta måste beslutas av EU och Sveriges regering tillsammans med Jordbruksverket.

Kil får skogsundantag 2021

Kommuner där det finns mycket skog kan omfattas av det så kallade skogsundantaget i förgröningsstödet. Jordbrukare som har större delen av sin mark i sådana kommuner

behöver inte ha några ekologiska fokusarealer. Jordbruksverket har räknat om de arealer som ligger till grund för ett eventuellt undantag och därför omfattas nu även Kils kommun av skogsundantaget.

Nya datum för skötsel i miljöersättningen för skyddszoner

Från och med 2021 kommer det vara tillåtet att slå av eller skörda växtligheten på din skyddszon innan den 1 april och efter den 30 juni, men inte under perioden däremellan. Tidigare var detta inte tillåtet alls före den 30 juni.

Hotade husdjursraser i SAM Internet

Från och med 2021 söker du miljöersättning för hotade husdjursraser i e-tjänsten SAM Internet istället för på blankett. Blanketten finns dock fortfarande kvar om du skulle behöva använda den istället. Du hittar blanketten i Jordbruksverkets webbutik

(webbutiken.jordbruksverket.se). Om du gör din ansökan i SAM Internet kan den handläggas snabbare.

Avdrag på nötkreatursstödet om du inte rapporterat alla djur i tid

Sedan tidigare får du inget utbetalt nötkreatursstöd för de djur där in- och uthändelser under räkningsperioden rapporterats för sent till nötkreatursregistret CDB. Från och med 2021 kommer du dessutom att få ytterligare avdrag på ditt nötkreatursstöd om du eller den andra parten inte rapporterat alla djur till CDB i tid.

Ersättning	Kan förlängas med ett år	Kan sökas som nytt åtagande	Kan utökas i befintligt åtagande
Betesmarker och slätterängar	Ja	Ja, 1-årigt	Ja
Betesmarker och slätterängar – komplement på mark med särskild skötsel	Delvis (ej lövtäkt och bränning)	Nej	Nej
Hotade husdjursraser	Ja	Ja, 1-årigt	Ja
Minskat kväveläckage	Ja	Ja, 1-årigt	Ja
Skyddszoner	Ja	Nej	Nej
Skötsel av våtmarker och dammar	Nej	Ja, 5-årigt	Ja
Vallodling	Ja	Nej	Nej
Fäbodrar	Ja	Ja, 1-årigt	Ja
Fäbodrar – komplement på mark med särskild skötsel	Ja	Nej	Nej
Restaurering av betesmarker och slätterängar	Nej	Nej	Nej
Omställning till ekologisk produktion	Nej	Ja, 2-årigt	Ja
Ekologisk produktion	Ja	Ja, 1-årigt	Ja

Hjälp med SAM-ansökan

På grund av Covid-19 kommer vi på Länsstyrelsen inte ha möjlighet att ge hjälp med SAM Internet på plats hos oss eller ute i länet. Om du behöver support eller har frågor som gäller din ansökan eller SAM Internet kan du ringa till Länsstyrelsen och Jordbruksverket. Personal på myndigheterna kan via en så kallad "Titta-behörighet" se en spegling av din ansökan i SAM Internet och följa det du gör i SAM Internet.

Vi kan inte göra några förändringar eller spara några uppgifter.

Du når Länsstyrelserna och Jordbruksverket på vår gemensamma telefonslinga En-Väg-In: **0771-67 00 00**. Vi har öppet på vardagar kl. 9-15.

Den 6-15 april är telefontiderna utökade:

6-9 april: 08.00-20.00

12-15 april: 08.00-22.00

Om den Länsstyrelse som du tillhör inte finns tillgänglig kan kundtjänsten och de andra länen hjälpa dig med många frågor som rör SAM-ansökan.

Planera att lämna in din SAM-ansökan i tid. Ju närmare sista ansökningdagen vi kommer desto hårdare tryck är det på vår telefonlinje och support!

För att du ska kunna göra din SAM-ansökan behöver du en dator, internetuppkoppling och e-legitimation. Har du inte det behöver du ge någon annan en fullmakt för att göra din ansökan. **OBS! Det är inte möjligt att ge ut en fullmakt till oss på Länsstyrelsen!**

Fullmakt för SAM Internet

Att ge fullmakt innebär att du ger en person, till exempel en konsult, rätt att företräda dig, ditt företag eller organisation. Oavsett om du gör din SAM-ansökan själv eller om du tar hjälp av någon annan kan du behöva dela ut en fullmakt. När du ger fullmakten bestämmer du hur länge den ska gälla och vad personen ska kunna använda den till.

Om du gör SAM-ansökan själv

Om du har ett aktiebolag eller handelsbolag behöver du ge dig själv fullmakt för att kunna logga in i SAM Internet med din personliga e-legitimation. Du skaffar e-legitimation, till exempel Mobilt BankID, hos din bank.

Om någon annan gör SAM-ansökan åt dig

Om någon annan ska göra ansökan åt dig måste du ge den personen fullmakt. Den personen kan sedan logga in med sin egen personliga e-legitimation i SAM Internet.

Så delar du ut fullmakt

Det finns två sätt att dela ut fullmakt på. Vilket sätt du ska välja styrs av ifall du är en juridisk person och om du har e-legitimation eller inte.

Om du har e-legitimation och inte är juridisk person

Det enklaste sättet att dela ut fullmakt är via Mina sidor. Du behöver ha e-legitimation och vara registrerad kund hos Jordbruksverket med ditt personnummer. Det fungerar alltså inte att ge en fullmakt via Mina sidor om din SAM-ansökan gäller ett bolag eller organisation.

Om du är juridisk person eller inte har e-legitimation

Har du ingen e-legitimation eller om du är registrerad som juridisk person hos Jordbruksverket behöver du använda en blankett för att dela ut en fullmakt. Juridisk person är när du har ett aktiebolag, handelsbolag eller liknande och du är registrerad som kund hos Jordbruksverket med ditt organisationsnummer. Du hittar blanketten i Jordbruksverkets webbutik: webbutiken.jordbruksverket.se.

Tänk på att du behöver skicka in blanketten i original och i god tid innan fullmakten behöver användas.

Du som ger fullmakten är ansvarig

Det är du som har gett fullmakten som är ansvarig för innehållet i din SAM-ansökan, även om den du gett fullmakten till har gjort ansökan. Den som du har gett fullmakt till får bara göra det som ni har kommit överens om. Om fullmaktstagaren bryter ett sådant avtal kan han eller hon bli skyldig att betala skadestånd.

Greppa Näringen i Värmland firar 10 år

Christian Hidén driver Forsviks säteri på Värmlandsnäs och är en av de första lantbrukarna i Värmland som gick med i Greppa Näringen. Christian tycker att rådgivningen har varit till nytta både för miljö och plånbok.

Greppa Näringen är ett rådgivningsprojekt för lantbrukare. Målet är minskade utsläpp av klimatgaser, minskad övergödning och säker användning av växtskyddsmedel med bibehållen eller ökad lönsamhet för gården.

Grattis Greppa Näringen

I år firar Greppa Näringen i Sverige 20 år och under den tiden har över 60 000 gårdsbesök genomförts. Antalet greppagårdar uppgår idag till cirka 10 300 och tillsammans brukar de hälften av Sveriges åkermark. Greppa Näringens koncept utvecklas kontinuerligt och under 2020 infördes rådgivning för hästgårdar. I år lanseras rådgivning om odling utan glyfosat och det finns även planer på rådgivning om biologisk mångfald på slätten. Greppa Näringen beskriver sin utveckling från att ha varit ”ett ganska utpräglat övergödningprojekt till ett hållbarhetsprojekt”. Konceptet är att erbjuda rådgivning inom en rad olika områden både för djurgårdar och växtodlingsgårdar. I dag finns det 40 olika rådgivningsmoduler att välja mellan.

Värmland firar 10 år

I Värmland har Greppa Näringen funnits i ett decennium och en av de första lantbrukarna att ansluta sig var Christian Hidén som driver Forsviks säteri på Värmlandsnäs. 2011 besökte Utsikt Christian inför uppstarten som medlem och nu 10 år senare frågar vi hur tiden som Greppamedlem har varit.

– Jag har hunnit med de flesta rådgivningsmodulerna inom växtodling under den här tiden och jag har haft minst ett rådgivningsbesök per år, berättar Christian. Att gå igenom en modul tillsammans med rådgivaren skapar en bra, uppmuntrande dialog och jag har fått många handfasta råd.

Växtnäringsbalans och markkartering

Att göra en växtnäringsbalans är ett av de första momenten för en ny Greppamedlem. En växtnäringsbalans visar skillnaden mellan den växtnäring som tillförs gården genom insatsmedel (till exempel gödsel, foder, utsäde), kvävenedfall och kvävefixering, samt bortförd växtnäring i utgående produkter.

– En naturlig del av växtodlingsarbetet är sedan att göra upprepade växtnäringsbalanser, berättar Christian. På så sätt kan jag se skillnaderna i växtnäringsutnyttjande mellan olika år. Växtnäringsbalansen kan man göra själv i olika växtodlingsprogram eller på Greppa Näringens hemsida.

Som ny Greppamedlem gjorde Christian även en markkartering. Två år tidigare hade en 40 år lång period med slaktsvinsuppfödning avvecklats på Forsviks gård. Det avspeglade sig i resultatet från markkarteringen där flera skiften visade sig innehålla mycket höga halter av både fosfor och kalium.

– Nu är det snart dags att göra en ny markkartering och det ska bli spännande att se vad den visar, säger Christian. Vi använder nästan bara kvävegödselmedel på Forsvik och kompletterar ibland med NPK-gödselmedel.

Jordhälsa och ny teknik

Bland Greppas rådgivningsmoduler finns flera som tar upp ämnet jordhälsa, vilket är något som Christian intresserar sig för. I dag utvecklas jordbruksmaskinerna till att bli allt tyngre, men på Forsvik vill man sträva efter att använda så lätta maskiner som möjligt, samtidigt som de utvecklar tekniken för direktsådd.

– Det gör vi bland annat för att undvika markpackning, minska kväveläckage och förbättra jordhälsan, berättar Christian och tillägger att han för några år sedan

Forsviks säteri

Var: Värmlandsnäs, Säffle

Drivs av: Christian Hidén

Produktion: Spannmålsodling; korn, havre, vete, oljevaxter

Areal: 500 ha åker varav en mindre del brukas ekologiskt

Övrigt: Christian är funktions-testare av lantbrukssprutor

Silverblåvinge är en fjäril som tycker om blommande örter. Genom att så in kantzoner med bland annat honungsört vill Christian gynna den biologiska mångfalden på gården. Foto: Sven-Åke Berglind.Greppa Näringen

importerade en direktsåmaskin från Estland. Christian konstaterar att direktsådd är en intressant teknik där den stora utmaningen är problem med spillsäd.

Christian ser ljus på fortsatt medlemskap i Greppa Näringen.

– Under de här tio åren har det kontinuerligt tillkommit nya intressanta moduler som ligger i tiden. För egen del ser jag bland annat fram emot att följa den tekniska utvecklingen inom precisionsodling och robotteknik. När Christian gick med i Greppa hade han en spruta med GPS-styrd sektionsavstängning och den har han kompletterat med kvävesensor. På så sätt kan han få en mer exakt dosering och placering av växtskyddsmedel, samt sprida flytande kväve på ett optimalt sätt, en vinst både för miljö och plånbok!

MALIN ELIASSON
010-224 72 64

MALIN.ELIASSON@LANSSTYRELSEN.SE

Direktsådd är en metod som Christian utvecklar. Foto: Privat.

- Greppa Näringen erbjuder lantbrukare i hela landet gratis miljörådgivning.
- Åtgärder som är resurseffektiva och bra för miljön är ofta också bra för gårdens ekonomi.
- Vi arbetar med lösningar som ligger i framkant inom miljö- och klimatområdet.
- Projektet är en drivkraft för lönsam tillväxt i den svenska lantbruksnäringen.

- Projektet är ett samarbete mellan Jordbruksverket, LRF, länsstyrelserna och en lång rad företag i lantbruksbranschen.
- Greppa Näringen finansieras av Landsbygdsprogrammet, som i sin tur finansieras av den svenska staten och EU.

Läs mer på www.greppa.nu

Greppa Näringen Värmland

Greppa Näringen har funnits i Värmland sedan 2011. Till en början riktades rådgivningen till avrinningsområden runt

Averstadån, Slöan/Tarmsälven och Ekholmssjön/Kyrkebynsjön. 2018 utökades områdena med Tolitaälven och Tolerudsbäcken. Sedan starten har 157 lantbrukare sammanlagt fått 817 rådgivningar inom Greppa Näringen Värmland. Tillsammans brukar medlemmarna drygt 24 000 hektar.

greppa näringen

Nu kan du söka bidrag för röjning under rovdjursavvisande stängsel

För att hålla rovdjursavvisande stängsel i fullgott skick behövs ofta en eller flera manuella röjningar göras under säsongen. Länsstyrelsen kan nu lämna bidrag för detta ändamål.

Bidragets storlek kommer vara 5 kr per meter rovdjursavvisande stängsel. Länsstyrelsen börjar hantera inkomna ansökningar inom kort. Bidrag betalas ut i mån av medel.

Villkor för bidraget

Bidrag kan lämnas för röjning maximalt en gång per år och stängsel.

Genom att lämna in ansökan intygar du att:

- röjning under stängslet ska utföras under innevarande betessäsong i syfte att underhålla stängslets rovdjursavvisande funktion.
- stängslet i övrigt är i fullgott skick som rovdjursavvisande.
- du inte har tagit emot mer än 20 000 euro i statligt stöd av mindre betydelse* under de senaste tre åren.

Mer information finns på lansstyrelsen.se/varmland

Underhåll av rovdjursavvisande stängsel och övriga stängsel

Under vintern kan det finnas mycket som orsakar skador på stängsel såsom vilt, träd som fallit och snöröjning. Det är därför bra att ha en översyn tidig vår.

Direkt när tjälén gått ur backen är det lämpligt att byta ut trasiga stolpar eller slå ner stolpar som skjutits upp av tjälén. Stängsel som har satts upp när marken varit torr behöver extra översyn. Stolparna kan då behöva släggas ned ytterligare.

Laga brott på trådar med gripplar eller liknande för att inte ledningsförmågan ska försämrats. Titta även över isolatorer som kan ha gått sönder och att distansisolatorer är i bra skick.

Se över så att trådar och nät är spända och sitter rätt, eltrådar får inte ligga emot färnät och taggtråd. Lyssna även efter ljud av eltråden och åtgärda där den ligger emot på olämpliga ställen. Tänk på att se över

nät så att inga maskor har blivit för stora för att göra nytta.

Grindöppningar kan behöva en särskild översyn så de är i skick inför säsongen.

Mät effekten i stängslet efter översynen. Ett godkänt rovdjursavvisande stängsel ska hålla minst 4500 Volt.

Räcker jordspetten?

Se över jordningen och komplettera eventuellt med ytterligare jordspett. Dålig effekt i stängsel kommer oftast av för lite jordning. För "standardjordar" brukar det gå åt lika många jordspett som aggregatet har Joule. Det innebär att ett aggregat på 10 Joule kräver minst 10 jordspett nedslagna 1 meter vardera. Ju djupare ner i jorden jordspetten kommer och ju fuktigare jordspetten står desto bättre är det. Avstånden mellan jordspetten ska vara minst 2–3 m för att de inte ska störa varandra.

*Till exempel särskilt stöd efter torkan 2018 eller ersättning för indirekta skador efter angrepp av rovdjur.

EMMA MICKELIN
010-224 72 71
EMMA.MICKELIN@LANSSTYRELSEN.SE

Rådgivning om rovdjursavvisande stängsel

Vill du ha tips eller råd om hur du ska sätta upp ditt stängsel? Då kan du vända dig till en av våra rådgivare.

Hör gärna av dig i god tid innan du planerar att börja stängselingen. Självklart kan du också höra av dig om frågor dyker upp under stängselingen.

ELISABETH HANSSON
010-224 72 50
ELISABETH.HANSSON@LANSSTYRELSEN.SE

PER LARSSON
010-224 72 50
PER.LARSSON@LANSSTYRELSEN.SE

För att få stöd för röjning under stängsel ska det vara underhållet och i fullgott rovdjursavvisande skick.

Vi erbjuder rådgivning

Vill du förändra din produktion så den blir både lönsammare och mer miljövänlig? Har du planer på att ställa om till ekologisk produktion? Eller vill du veta hur du nyttjar dina betesmarker på bästa sätt? Via landsbygdsprogrammet kan vi erbjuda dig kostnadsfri rådgivning. Hör av dig om du vill veta mer!

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

Ekologisk produktion

Nedanstående rådgivning erbjuds inom ekologisk växt- och trädgårdsodling, mjölk-, nötkötts-, lamm- och grisproduktion:

Omställningsplanering för ekologisk produktion

För dig som funderar på att ställa om till, eller starta upp, ekologisk produktion. Du får hjälp med att se om ekologisk produktion passar dig och hur omställningen eller uppstarten kan genomföras på bästa sätt.

Problemlösning ekologisk produktion

För dig som redan bedriver ekologisk produktion eller som har påbörjat en omställning eller uppstart. Målet är att lösa olika typer av problem eller frågeställningar som rör din produktion.

Omställningsrådgivning gällande ekonomi

Målet är att göra en ekonomisk utvärdering av vilket utfall en omställning till ekologisk produktion skulle ge ditt företag och att analysera gårdens förutsättningar att klara en omställning.

Greppa Näringen

Inom Greppa Näringen kan du få rådgivning som både du och miljön tjänar på. Det finns cirka 40 olika rådgivningar att välja mellan.

För att få rådgivning måste du bli medlem i Greppa Näringen och ha minst 50 hektar åkermark eller 25 djurenheter. I vårt län behöver du dessutom bedriva din produktion inom utpekade avrinningsområden. Rådgivning inom klimat och energi erbjuds dock i hela länet.

Vilka avrinningsområden som är aktuella och hur du anmäler dig kan du läsa om på lansstyrelsen.se/varmland under: Natur och landsbygd – Information till verksamma på landsbygden – Kompetensutveckling och rådgivning.

På webbplatsen greppa.nu finns mer information om de olika rådgivningarna. Du hittar informationen på sidan Våra tjänster.

Natur- och kulturvården i odlingslandskapet

Du som är verksam i ett jordbruksföretag eller som äger/skötter jordbruksmark i Värmland kan få nedanstående rådgivningar under 2021:

Betesplanering naturbetesmarker

Syftet med rådgivningen är att utveckla betesdriften på naturbetesmark samt ta fram kostnadseffektiva och miljömässigt hållbara lösningar.

Skötsel och restaurering av ängs- och betesmark

Vi går över dina marker tillsammans och ser vad det finns för natur- och kulturvården, hur de kan tas om hand och utvecklas.

Slipning/knackning av lie

Våra anlitade rådgivare i Gunnarskog, Lesjöfors och Hagfors kan lära dig knacka eller slipa en lie och hjälpa dig att ställa in lien så att den passar dig.

Byggnadsvård

Du får råd om äldre ekonomi-/överloppsbyggnader på jordbruksfastigheter, deras skick och vilka åtgärder som behövs för att bevara den.

Kontaktpersoner

Ekologisk produktion

Jan-Olov Högberg
Telefon: 010-224 72 72
jan-olov.hogberg@lansstyrelsen.se

Petra Umeland
010-224 72 76
petra.umeland@lansstyrelsen.se

Greppa Näringen

Jan-Olov Högberg
010-224 72 72
jan-olov.hogberg@lansstyrelsen.se

Natur och kulturvården

Åsa Enefalk
010-224 74 46
asa.enefalk@lansstyrelsen.se

Elena Jonsson
010-224 72 75
elena.jonsson@lansstyrelsen.se

Maria Sundqvist
010-224 72 74
maria.sundqvist@lansstyrelsen.se

Petra Umeland (bete)
010-224 72 76
petra.umeland@lansstyrelsen.se

Nya regler för ekologisk produktion – Djur!

De nya reglerna för ekologisk produktion som skulle börja gälla den 1 januari i år skjuts fram ett år och börjar istället gälla 1 januari 2022. Se över din produktion och se hur ändringarna påverkar ditt företag.

De gamla reglerna för ekologisk produktion varierade inom EU, de innehöll många olika metoder och undantag. Därför klubbades en ny förordning igenom gällande ekologisk produktion 2018 som enligt tidsplanen skulle strandsättas den 1 januari 2021. Den pågående pandemin har nu gjort det svårt för den ekologiska sektorn att hinna ställa om. Nya regler om ekologiska produkter börjar därför gälla från 1 januari 2022.

De grundläggande principerna för ekologisk produktion har inte ändrats. Nedan listas de största förändringarna gällande våra vanligaste produktionsdjur. Det finns även förändringar för värphöns och slaktkyckling men det tas inte upp i denna artikel. För mer specifik information kontakta ditt certifieringsföretag.

Urval av förändringar

Idisslare

- Innan ansökan om att köpa icke ekologiska avelsdjur skickas in ska en databas över ekologiska djur konsulteras.
- Databasen ska innehålla uppgifter om djurens ras/stam, kön, ålder, produktionsändamål, tillgängligt antal och hälsostatus.
- Det är inte längre någon maximal procentsats vid rekrytering av konventionella avelsdjur av hotad ras.
- Godkännande krävs vid rekrytering av avelsdjur i övriga fall, även om man köper in djur för att sätta samman första besättningen.
- 70 % självförsörjning av grovfoder gäller från 1 januari 2023.
- Upp till 25 % omställningsfoder är godkänt om det är inköpt.

Från 2022 gäller nya regler bland annat för grisars utvistelse inom ekologisk produktion.

- Minst 90 dagar utfodring med modersmjölk/mjolk för nötkreatur.
- Mjölkersättning med vegetabilier och ”syntetiska” komponenter är inte godkänt.
- Avlägsna hornanlag är tillåtet i enskilda fall efter godkännande. Det vill säga om lantbrukaren har anmält, motiverat ingreppet och fått det godkänt.
- Företag med högst 50 vuxna djur får efter godkännande ha uppbundet.

Grisar

- Några dagar före grisning ska suggan ha tillräckligt med material för att boa.
- Suggor ska gå i grupp utom under de sista stadierna av dräktigheten och under digivningen. Då ska de kunna röra sig fritt i sina fällor och endast fixeras korta stunder.

- Det ska finnas en attraktiv utomhusgård, företrädesvis mark med träd eller skog.
- Utomhusrastgården ska ha utomhusklimat, tillgång till skydd och resurser som ger grisarna möjlighet att reglera kroppstemperaturen.
- Digivande suggor med smågrisar ska fram till avvänjning ha minst 7,5 kvadratmeter per sugga.
- Alla grisar i en fälla ska kunna ligga ned samtidigt i en ströbädd.

Det går nu även att få kaniner, häst, kronhjort, dovhjort, sikahjort och davidshjort certifierade inom ekologisk produktion.

I nästa nummer tar vi upp förändringar som gäller ekologisk växtodling.

EMMA MICKELIN
010-224 72 71

EMMA.MICKELIN@LANSSTYRELSEN.SE

Blomremсор gör åkern mer lättbrukad

I Sveriges slättbygder har många lantbrukare börjat så in blomfrö på väl valda delar av åkrarna. Om blomremсорna placeras smart kan det både bli ett ekonomiskt nollsummespel och gynna pollinerande insekter. Som en bonus kan man njuta av lila honungsort runt åkerholmar och brunnar på sommaren och rader av solrosor som står kvar i de nyplöjda åkrarna på hösten.

Blomremсор kan du anlägga för att gynna pollinerande insekter, till exempel humlor och honungsbin. Om du placerar dem smart får du fler fördelar på köpet. Ett exempel är att du slipper köra i kringelikrokar om du sår in blomremсор längs brunnsrader eller kring åkerholmar, eftersom linjerna blir rakare. På flera gårdar har minskad körning visat sig väga upp kostnaderna för fröer och insädd. Ett annat sätt att minska kostnaderna är att lägga blomremсорna på dålig jord. Det kan till exempel vara en del av åkern där det är för blött eller torrt, eller där det finns problem med packningsskador, skugga eller tunn jord. Här kan man offra en dålig skörd och istället få en stor nytta för de pollinerande insekterna.

Gör blomremсор nytta överallt? Nej, inte riktigt. Forskare har visat att det är i åkerrika landskap på slätten som blomremсор ger en kraftig positiv effekt för de pollinerande insekterna. I mer varierade och småbrutna odlingslandskap bör man välja andra metoder.

Frön, etablering och ekologisk fokusareal

Valet av frö är viktigt för att få en fungerande blomremсор. Här följer några tips på lämpliga fröer (kursiverade arter kan du få stöd för i en blommande träda om du behöver ekologisk fokusareal i förgröningsstödet). På torra platser kan du så in *spärrklöver*, foderraps, *fodervicker*, *honungsort*, *vitsenap*, hummelusern, *luddvicker*, *käringtand*, *getärt*, blålusern, *cikoria*, *svartkämpar* och *pimpinell*. Fuktigare ställen är lämpade för *honungsort*, *perserklöver*, oljelin, *alsikeklöver*, *kummin*, *cikoria*, vit och gul sötväppling. Några blommande växter som tål skugga är hummelusern, *getärt* och svartkämpar, och i viss mån även *perser- och blodklöver*. Även *honungsort* klarar sig någorlunda bra i skugga. Några av dessa växter får inte sås i renbestånd om de ingår i ekologisk fokusareal, men det spelar ingen roll för en blomremсор, eftersom den måste bestå av olika sorts blommor för att fungera som det är tänkt.

När du anlägger fleråriga blomremсор är etableringen viktig. Se till att så på jord i bra hävd. Var också noga med att välja ett bra tillfälle för sädden med tanke på vädret. Det är viktigt att harva bort ogräs och välta före sädd.

Planera för pollinering

Om du odlar en gröda som du vill få pollinerad kan du anlägga blomremсор som blommor tidigare och senare än grödan. På det viset kan du locka pollinerande insekter till området och få dem att stanna där. I det svenska lantbruket finns flera grödor som gynnas av pollinerande insekter, till exempel oljeväxter, åkerböna och rödklöverfröodling. Pollinerande insekter är också mycket viktiga för pollinering av äpplen, päron, körsbär, plommon, jordgubbar, hallon och svarta vinbär.

Du som brukar ett åkerrikt slättlandskap är varmt välkommen att höra av dig till oss på Länsstyrelsen om du har frågor om blomremсор, eller om du redan har provat och vill dela med dig av dina erfarenheter.

Här kan du läsa mer: webbutiken.jordbruksverket.se, sök på Blomremсор.

ÅSA ENEFALK
ASA.ENEFALK@LANSSTYRELSEN.SE
010-224 74 46

Här har två små åkerholmar bäddats in i blommande träda och fältet har gjorts parallellt genom att även en kil har såtts in. Fröblandningen är vald så att trädan ska blomma under åtminstone 4–5 år innan den behöver läggas om. Foto: Jenny Henriksson.

Lila markeringar visar exempel på hur blomremсор/blommande trädor kan placeras för att rätta ut linjer, bädda in brunnsrader eller så in svåra hörn, så att brukandet av resten av åkern underlättas. ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

Som mottagare av denna tidning finns du med i ett adressregister hos Länsstyrelsen Värmland

LÄR DIG MER

OBS! Vi följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer, därför kan aktiviteten komma att ändras/ställas in på grund av Covid-19. Vi uppdaterar kalendern på Länsstyrelsens webbplats och vid eventuella ändringar meddelas de som anmält sig till aktiviteten.

Europeiska jordbruksfonden
för landsbygdsutveckling, Europa
investerar i landsbygdsområden

WEBBUTBILDNINGAR UNDER VÅREN

I spåren av Covid-19 ordnar flera län webbutbildningar under våren istället för att hålla fysiska träffar och kurser. Många är öppna även för deltagare från andra län, även om det egna länets lantbrukare har företräde ifall det är begränsat antal platser. Vi lägger ut några av dessa utbildningar i vår kalender på lansstyrelsen.se/varmland. Det går även att hitta utbildningar på utbildning.jordbruksverket.se.

Exempel på vad som kommer under mars/april: Vilda pollinerare i naturbetesmarker, Fåglar i odlingslandskapet.

BETESPLANERING NÖT OCH FÅR

Vi planerar att hålla webbutbildningar under våren och följa upp med träffar i fält i slutet av betessäsongen. Separata träffar kommer att hållas för får respektive nöt. Håll utkik på lansstyrelsen.se för datum och mer innehåll.

Tid: Webbutbildning mars/april.
Fältträff aug/sept.

Plats: Skype, fältträffar ej bestämda än.

Frågor: Åsa Enefalk,
010-224 74 46,
asa.enefalk@lansstyrelsen.se

2020 gick utmärkelsen till Martin Sandmark för sitt arbete med slätter i Luröskärgården.

NOMINERA ÅRETS SLÄTTERGUBBE!

Martin Sandmark från Karlstad blev Årets slättergubbe år 2020. Vem tycker du ska få 2021 års pris?

Skicka in din nominering senast den 1 april till maria.sundqvist@lansstyrelsen.se eller Länsstyrelsen, Lantbruk, 651 86 KARLSTAD.

Märk mejlet eller kuvertet med "Årets slättergubbe".

Den du nominerar ska sköta eller ha skött traditionell ängsmark i Värmland under många år, eller ha bidragit till att bevara

värdefull ängsmark genom praktiskt arbete. Nomineringarna behandlas av en jury som utser årets pristagare.

Vi behöver följande uppgifter:

- Den/de nominerades namn, adress och telefonnummer
- Vilken ängsmark din kandidat sköter
- Motivera varför du tycker att din kandidat ska vinna

Nomineringar som skickats in 2019 och 2020 gäller även i år.

